

Україна у фокусі

12 – 18 вересня 2011 року

ЗМІСТ

I. Огляд політичних подій за тиждень.....3

II. Аналітична довідка.....5

Міжнародна політика.

Угода про асоціацію України з ЄС: заручник політичних процесів у країні?.....5

Законодавство і права людини.

**Перерва у справі Тимошенко:
влада взяла час на роздуми?.....8**

I. Огляд політичних подій за тиждень

12
вересня

Депутати ухвалили законопроект, яким позбавили пільг та соціальних виплат 16 категорій громадян. Як твердять у опозиції, законопроект «Про гарантію держави відносно виконання рішень суду» суперечить діючій Конституції, оскільки рівень гарантованих державою соцстандартів і пільг визначатиме тепер не Верховна Рада законами, а уряд. Відтепер, згідно з проектом, соціальні виплати і пільги чорнобильців, афганців, ветеранів та інвалідів війни, жертв нацистських переслідувань, дітей війни, військовослужбовців, міліціонерів, прокурорів, шахтарів, лікарів, вчителів та ін. регулюватимуться не законами, а урядом в ручному режимі.

У судовому процесі над Юлією Тимошенко оголошено перерву до 27 вересня. Головуючий у справі суддя Родіон Кіреєв пояснив, що таке рішення є відповіддю на звернення підсудної з приводу її підготовки до судових дебатів. За його словами, суд оголосив перерву в слуханні справи, аби забезпечити право на захист. Нагадаємо, сьогодні мала розпочатись завершальна стадія процесу – судові дебати. Напередодні захист підсудної просив надати 3–4 дні на підготовку до неї.

Екс-прем'єр-міністр Юлія Тимошенко вважає, що тривала перерва у судовому процесі свідчить про крах концепції політичних репресій з боку влади і розвал самої кримінальної справи щодо газових контрактів. У свою чергу перший заступник голови партії «Батьківщина» Олександр Турчинов висловив обурення з приводу оголошення тривалої перерви. На його думку, законних підстав на утримування Юлії Тимошенко під вартою немає, проте весь час до відновлення судових слухань вона перебуватиме в СІЗО.

13
вересня

Однією із тем переговорів між Віктором Януковичем і президентом Туркменістану Гурбангулі Бердимухамедовим в Ашгабаті була можливість відновити прямі поставки туркменського газу до України. Про це після переговорів повідомив Президент України. Міністр енергетики України Юрій Бойко також підтвердив, що Україна шукатиме спільні інтереси у схемі диверсифікації поставок газу, яка сформована Туркменістаном за останні роки.

14
вересня

Європарламент відклав розгляд резолюції з рекомендаціями щодо підписання угоди про асоціацію України та ЄС до 16 листопада. Як повідомили ЗМІ, євродепутати не можуть дійти згоди щодо рекомендацій стосовно України. А голова представництва Єврокомісії в Україні Жозе Мануель Пінту Тейшейра заявив, що про конкретний термін підписання угоди про ЗВТ говорити поки зарано.

Кабінеті Міністрів презентував бюджет на 2012 рік. На наступний рік уряд запланував зростання ВВП на 5,5%, скорочення бюджетного дефіциту із 3,5% у минулому році до 2,5%. Крім того, в бюджеті–2012 передбачено підвищення соціальних стандартів, зокрема, прожиткового мінімуму на 14% з кінця 2012-го року, зменшення податку на додану вартість із 23% до 21%, податкові канікули для бізнесменів-початківців. Прем'єр Микола Азаров назвав документ соціальним, а також таким, що узгоджений із МВФ. Документ передали на розгляд парламенту.

15
вересня

Президент Європейської народної партії Вільфрід Мартенс закликав українську владу негайно звільнити з-під варти лідера партії «Батьківщина» Юлію Тимошенко. За його словами, рішення має бути таким, аби пані Тимошенко та її друзі мали можливість брати участь у парламентських виборах 2012 року. Мартенс вважає неприйнятним кримінальне переслідування колишніх посадовців за політичні рішення. Напередодні суддя Родіон Кіреєв відмовив президенту Європейської народної партії Вілфріду Мартенсу відвідати Юлію Тимошенко в СІЗО.

Суд дозволив медогляд Юрія Луценка за межами СІЗО. Нагадаємо, раніше экс-міністру поставили діагноз – цироз печінки та варикоз судин стравоходу. За повідомленнями пенітенціарної служби, висновки щодо діагнозу Юрія Луценка зроблять після отримання всіх результатів обстеження. Наразі стан здоров'я Юрія Луценка медичні працівники визначають як задовільний. Він продовжує перебувати під наглядом медперсоналу Київського СІЗО.

16
вересня

Кілька десятків нинішніх і колишніх глав держав і високопосадовців, економістів та інтелектуалів зібралися в Криму на форумі «Ялтинської європейської стратегії». Головне послання, яке отримала українська влад від гостей форуму, був той, що за нинішньої внутрішньополітичної ситуації в Україні угода про асоціацію з Європейським союзом підписана не буде.

Юлія Тимошенко занедужала, в неї висока температура, їй складно розмовляти, у неї ангіна. Про таке своє враження від відвідин експрем'єра у Київському СІЗО повідомила Уповноважений з прав людини Ніна Карпачова. Вона розповіла про нецивілізовані умови перебування підсудної під вартою і заявила, що якби Юлія Тимошенко звернулася до Європейського суду з прав людини з оскарженням рішення Печерського райсуду Києва про арешт, вона виграла би справу.

В Україні вшанували пам'ять загиблих журналістів. Сьогодні минуло 11 років від дня вбивства журналіста Георгія Гонгадзе, проте й досі кримінальну справу не завершено, невідомі причини злочину, тіло журналіста не поховане. На майдані Незалежності пройшов вечір пам'яті Георгія Гонгадзе. Запаливши свічки, підійшли й до Адміністрації Президента України з вимогою покарати замовників вбивства.

II. Аналітична довідка

✓ Міжнародна політика

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄС: ЗАРУЧНИК ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У КРАЇНІ?

Минулий тиждень був багатим на події, пов'язані з європейською інтеграцією України. В понеділок, 12 вересня, в Страсбурзі відбулося перше засідання Європейського Парламенту, присвячене узгодженню угоди про асоціацію України з ЄС, після якого Міністерство закордонних справ України заявило, що Європарламент підтримує необхідність підписання угоди про асоціацію з Україною до кінця року. Натомість євродепутати, за ініціативою Європейської народної партії, відтермінували остаточне узгодження документа в зв'язку з судовою справою проти лідера української опозиції Ю. Тимошенко. Про це, зокрема, заявив німецький депутат від ЄНП Міхаель Галер.

Які шанси успішного завершення переговорів про асоціацію України та ЄС? Як впливає на процес підписання угоди судова справа проти Ю. Тимошенко?

Підписання угоди про асоціацію є черговим кроком наближення України до Європейського Союзу. Нова угода повинна прийти на зміну угоді про партнерство та співробітництво, котра нині регулює відносини нашої країни та ЄС. Угода про асоціацію має принести з собою тісну співпрацю України та Євросоюзу в різних сферах та започаткувати зону вільної торгівлі між двома суб'єктами.

Однак на сьогодні внутрішньополітичні процеси можуть стати на перешкоді переходу відносин між Україною та Європейським Союзом на новий рівень. Йдеться насамперед про судовий процес над лідером найбільшої опозиційної партії Юлією Тимошенко.

Чітка позиція ЄС

Реакція Європи на арешт Ю. Тимошенко одразу була досить конкретною. Стурбованість таким розвитком ситуації миттєво висловили президент Європарламенту Єжи Бузек та лідер однієї з найвпливовіших партій у ЄС – Європейської народної партії – Вільфред Мартенс. Важливим щодо визначення ставлення ЄС до справи

Тимошенко є нещодавній візит Президента України Віктора Януковича до Польщі. Саме на зустрічі зі своїм українським колегою польський президент дав зрозуміти, що для Євросоюзу існує пряма залежність між справедливим вирішенням справи Ю. Тимошенко та подальшими успіхами України на шляху до Європи. Таку позицію

висловлював також і польський міністр закордонних справ Р. Сікорський. Пізніше, після телефонної розмови двох президентів, Броніслав Комаровський заявив про свої оптимістичні очікування стосовно вирішення справи Юлії Тимошенко. Позиція польських політиків надзвичайно важлива для України, оскільки Польща головує в ЄС та є країною, що найпослідовніше підтримує євроінтеграційні прагнення України.

Досить різким є і ставлення Франції до ситуації, що склалася. Міністр закордонних справ Франції Ален Жюппе також заявив про те, що ратифікація підписаної угоди про асоціацію між ЄС та Україною залежатиме від зняття необґрунтованих звинувачень з Ю. Тимошенко.

Заява лідера Європейської народної партії В. Мартенса, котрий цього тижня перебував з візитом в

Україні, про те, що Ю. Тимошенко має брати участь у наступних парламентських виборах як лідер опозиції, ще раз підтвердила, що остаточне вирішення питання про асоціацію між Україною та ЄС залежатиме від внутрішньополітичної ситуації в Україні.

Під час Ялтинського політичного форуму, що відбувся 16 вересня, єврокомісар з питань розширення та європейської політики сусідства Штефан Фюле також задекларував готовність завершити переговори щодо угоди про асоціацію, проте зазначив, що позиція ЄС може змінитися. Крапкою цього тижня у вираженні позиції ЄС щодо подальших кроків та майбутніх переговорів стала телефонна розмова канцлера Німеччини А. Меркель та В. Януковича щодо неприпустимості вирішення політичних питань у правовій площині.

Чи зробить українська влада необхідні висновки?

Навряд чи месидж, який Європа посилає українській владі, незрозумілий для очільників нашої держави. Вони, безперечно, не можуть не розуміти, що чітко сформульована та озвучена найвищим керівництвом ЄС позиція не може бути словами, кинутими на вітер. Залежність між позитивним рішенням щодо справи Тимошенко та подальшим успіхом у підписанні та ратифікації угоди про асоціацію є принциповим для посадовців Європейського Союзу. Проігнорувати висловлену позицію ЄС щодо справи Тимошенко в українській владі не буде можливості, адже альтернативу

Європа сформулювала більш ніж чітко.

Логічно припустити, що оголошення двотижневої перерви у справі Ю. Тимошенко є ознакою того, що українська влада почула та зрозуміла позицію своїх партнерів у ЄС і наразі займається пошуком оптимального виходу із ситуації, що склалася. Час для роздумів взято. Поряд з тим, заява Віктора Януковича, про те, що непідписання угоди про асоціацію цього року загрожує звільненням очільнику МЗС свідчить про серйозну націленість української влади на поступ в європейському напрямку.

Верховенство права для Європейського Союзу – основоположний принцип та один із копенгагенських критеріїв членства у спільноті, і, що найважливіше, для Європи визначальним є функціонування його на практиці, а не лише декларування у нормативно-правових актах. Враховуючи те, що на порядку денному ще залишаються як остаточне узгодження документу про асоціацію ключовими інституціями ЄС, так і ратифікація угоди у всіх державах-членах, Києву слід зважено підійти до всіх своїх кроків у цій сфері. Сьогодні, коли відносини зі східним сусідом знову

погіршилися, європейський вектор – чи не єдиний шанс не опинитися у геополітичному вакуумі. З точки зору внутрішньополітичної ситуації, успішне завершення важливого євроінтеграційного етапу також бажане, оскільки численні проведені нинішньою владою реформи викликають у населення щонайменше несприйняття. Натомість підписання та ратифікація угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною може стати можливістю реабілітуватися перед виборцями, що досить актуально з огляду на майбутні парламентські вибори.

Висновки

Отже, Європейський Союз протягом останніх тижнів чітко та послідовно озвучує позицію про тісну взаємозалежність між успіхом на шляху до асоціації та позитивним рішенням судової справи лідера опозиції Ю. Тимошенко, оскільки для ЄС верховенство права в цілому та дотримання політичних прав опозиції – невід'ємні складові європейської політичної системи та політичної культури. А що таку позицію озвучують найвпливовіші європейські політики та посадовці, то можна говорити про принциповість ЄС в цьому питанні. Українська влада, вочевидь, зрозуміла серйозність ситуації, чим і викликана тривала перерва у судових засіданнях Ю. Тимошенко. Ратифікація угоди про асоціацію зможе певним чином відволікти увагу виборців від багато в чому провальної внутрішньої та зовнішньої політики, що провадиться чинною владою. На тлі погіршення стосунків з Москвою угода про асоціацію зможе виконувати роль геополітичного важеля, дасть змогу заручитися підтримкою сильного та впливового гравця у міжнародних відносинах. Ось чому найвищому керівництву нашої держави слід за будь-яку ціну домогтися підписання цієї угоди, а саме піти на поступки, які вимагає європейська сторона.

✓ Законодавство і права людини

ПЕРЕРВА У СПРАВІ ТИМОШЕНКО: ВЛАДА ВЗЯЛА ЧАС НА РОЗДУМИ?

12 вересня суддя у справі колишнього Прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко Родіон Кіреєв оголосив перерву в слуханнях до 27 вересня. Таким чином, суд дав стороні захисту два тижні на підготовку до участі в дебатах, які є передостанньою і найважливішою стадією судового процесу. Це рішення судді викликало здивування як з боку підсудної та її адвокатів, так і з боку багатьох українських оглядачів, які намагалися відшукати раціональне пояснення такої різкої зміни поведінки суду.

*Чому суд відклав розгляд справи на два тижні?
Яке рішення готується в справі Тимошенко?*

Вимушений тайм-аут

Оголошення перерви до 27 вересня навряд чи можна пояснити самим лише бажанням суду надати стороні захисту достатньо часу для належної підготовки до судових дебатів. Зрештою, до цього суддя регулярно відмовляв у задоволенні абсолютної більшості клопотань захисту і надавав підсудній дуже короткі терміни для підготовки до наступних стадій судового засідання. Крім того, логіка справи Тимошенко вже давно вказує на керованість суду з боку Адміністрації Президента Віктора Януковича. Тому причини такого рішення судді Кіреєва варто шукати в площині інтересів політичного керівництва держави.

Найбільш вірогідним поясненням цього є бажання Віктора Януковича взяти паузу в справі Юлії Тимошенко. Потреба в цьому є очевидною з огляду на декілька факторів. По-перше, Віктор Янукович уже неодноразово отримував сигнали від представників

Європейського Союзу (ЄС) з приводу того, що продовження судового процесу над Юлією Тимошенко може зашкодити укладенню угоди про політичну асоціацію між Україною та ЄС. Украй неприємним для українського Президента попередженням, зокрема, став спільний лист Державного секретаря США Гіларі Клінтон та Верховного представника ЄС з питань зовнішньої політики та політики безпеки Кетрін Ештон, у якому вони зазначили, що кримінальне переслідування Юлії Тимошенко може завдати шкоди міжнародній репутації Віктора Януковича. Відповідно, надання стороні захисту часу для підготовки до наступної стадії судового процесу можна вважати демонстрацією готовності української влади прислухатися до порад своїх західних колег.

По-друге, вересень має стати дуже важливим місяцем для України на міжнародній арені. 12 вересня в

Європейському парламенті розглядали питання з приводу того, чи рекомендувати іншим органам ЄС укласти з Україною угоду про асоціацію вже в грудні цього року, чи відкласти її на потім. 15-18 вересня в Ялті відбулася міжнародна зустріч «Ялтинська Європейська стратегія», в якій взяли участь високопосадовці України та ЄС. 19-20 вересня Віктор Янукович відвідає засідання Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку. Зрештою, 30 вересня у Варшаві має відбутися саміт проекту ЄС «Східне партнерство», де Україна сподівається почути заяву про завершення переговорів щодо угоди про асоціацію. Відповідно, у ході цих зустрічей, які можуть мати серйозний вплив на європейські

перспективи України та її репутацію в світі, Віктор Янукович не хотів би дратувати своїх колег з Європи та США судовим процесом над Юлією Тимошенко.

Незрозуміло, однак, наскільки довго українська влада може затягувати судовий процес над Тимошенко. Зрештою, парафувати угоду про асоціацію планують у грудні, а вирок у цій справі, вочевидь, буде винесено значно раніше. Тому перерва до 27 вересня дає Вікторові Януковичу та його команді лише тимчасовий перепочинок, однак не вирішує проблеми невідповідності кримінального переслідування Юлії Тимошенко європейським прагненням України.

Що робити з Тимошенко?

Зрештою, пауза в судовому процесі потрібна українській владі і для того, щоб визначити, яким має бути вирок у справі Юлії Тимошенко. Якщо раніше сумнівів у тому, що лідера найбільшої опозиційної партії засудять до декількох років ув'язнення, практично не було, то після 12 вересня з'явилися й інші ймовірні сценарії розвитку подій. Одним із варіантів – винесення звинувачувального вироку в справі Юлії Тимошенко, а згодом її амністування. Таким чином українська влада може сподіватися вбити двох зайців одночасно: з одного боку, продемонструвати Європі готовність іти на серйозні компроміси, з іншого боку – оскільки амністія не передбачає обов'язкового зняття судимості – убезпечити себе від участі Юлії Тимошенко у майбутніх парламентських і президентських

виборах. Однак така стратегія навряд чи задовольнить ЄС, адже його основною вимогою у справі Юлії Тимошенко є саме гарантування можливості її участі у виборах: без цього ЄС не визнає ці вибори чесними і справедливими. Тому сподіватися, що амністування Юлії Тимошенко дозволить усунути всі перешкоди для вчасного підписання угоди про асоціацію, не варто.

Другим імовірним сценарієм, про який почали говорити нещодавно, є декриміналізація статті Кримінального кодексу, за яку судять Юлію Тимошенко – «перевищення влади або службових повноважень». Ініціатива цього надійшла з боку опозиційних сил, які в такий спосіб намагаються виправдати свого лідера. Однак у такому разі Юлія Тимошенко отримає право балотуватися на

майбутніх виборах, що вочевидь не входило до початкових планів української влади. З іншого боку, це дозволить відкрити шлях до якнайшвидшого підписання угоди про асоціацію з ЄС. У Віктора Януковича та його команди лишилося не так багато часу, аби

обрати якийсь із цих сценаріїв. Зрештою, все залежатиме від того, які міркування візьмуть гору: домогтися укладення угоди про асоціацію з ЄС чи усунути з політичного поля головного опонента.

Висновки

Таким чином, перерва у судовому процесі над Юлією Тимошенко до 27 вересня стала скоріше тайм-аутом, взятим української владою та Віктором Януковичем особисто. Його метою є формальна демонстрація готовності української влади дослухатися до порад ЄС і усунення подразника справи Тимошенко під час найближчих міжнародних зустрічей українського Президента. Водночас питання про те, коли буде винесено вирок у справі Тимошенко і який він носитиме характер, поки що, схоже, лишається відкритим і для самої української влади. Від того, яким буде це рішення, залежить і майбутнє політичного плюралізму в Україні, і її євроінтеграційні перспективи.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики ДІФ:

Ірина Бекешкіна

Олексій Сидорчук

Юлія Ільчук

Марія Куц

Катерина Шкапяк

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук

Інформаційно-аналітичний бюлетень «Україна у Фокусі» видається Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ (UNITER)», що фінансується Агентством США з Міжнародного Розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні.

Щотижневий випуск бюлетеня став можливий завдяки щирій підтримці американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст випуску є винятковою відповідальністю «Демократичних ініціатив» та не обов'язково відображає точку зору USAID, Pact або уряду США. Забороняється відтворення та використання будь-якої частини цього бюлетеня у будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання чи використання в будь-який інший спосіб без відповідного посилання на оригінальне джерело.